

Felsefe Tarihi:

- 1) MÖ. 6. yy- MS. 5. yy: İlk Çağ/ Antik Çağ Felsefesi
- 2) MS. 5. yy- 14. yy: Ortaçağ Felsefesi
- 3) MS. 16. yy- 19. yy: Yeniçağ Felsefesi
- 4) MS. 19. yy- Günümüz: Modern Çağ Felsefesi

- Felsefenin yaşanılan dönem ve koşullara bağlı olarak konuları değişse de üç ana konusu; varlık, bilgi ve değerdir.

Ontoloji: Varlık felsefesidir.

Epistemoloji: Bilgi felsefesidir.

Değer: Ahlak ve sanat

- İki artı ikinin dört olduğunu biliyorum. (olgusal)

- Tanrı'nın var olduğuna inanıyorum. (önerme)

Önerme: Yanlışlanabilir veya doğrulanabilir cümledir.

Bilgi: Doğrulanmış önermedir.

philo (sevmek) + sophia (bilgi, bilgelik) = felsefe (bilgeliği sevmek)

Felsefe: Evreni, doğayı, insanı ve insanla ilgili her şeyi her yönüyle anlamak amacıyla sürdürülen en kapsamlı düşünsel çabadır. Bu çabanın en son amacı tüm varlığı bütünlüğü içerisinde anlamaktır. Felsefe her şeyden önce düşüncelere, kavramlara ve dile açıklık getirmeyi amaçlar.

- Bilgelik, bizi bilgi alanında önyargılardan, eylem alanında ise tutkulardan ve kolektif bilincin dürtülerinden uzaklaştıran eleştirel bir tutumdur.

Felsefenin Özellikleri:

- Öznel bir düşünmedir.
- Merak, eleştiri ve şüphe barındırır.
- Kavramları yeniden inşa etmedir.
- Hegel'in "Felsefe baykuşu her şey olup bittikten sonra uçar." sözünden de anlaşabildiği gibi olaylar sonlandıktan sonra felsefe yapılır.
- Felsefe, sahip olmaktan çok peşinden koşmaktır. (Filozof bağnaz gibi dogmatik değildir.)
- Felsefe yapmak derin düşündürmektir. Felsefe ne bir bilim ne de bir bilgidir; bir bilme edimi de değildir; elde bulunan bilgiler üzerine bir düşüncedir, fikirleri aklın süzgecinden geçirmektir.

Ünlü Filozofların Sözleri:

- "Felsefe yolda olmaktır." (Karl Jaspers)
- "Felsefe öğrenilemez, sadece felsefe yapmak (temellendirmek) öğrenilebilir." (Kant)
- "Sorgulanmamış hayat, yaşanmaya değer." (Sokrates)
- "Benim bildiğim tek şey hiçbir şey bilmediğimdir." (Sokrates)

Felsefede Ortak Bir Tanım Yapılamamasının Sebepleri:

- Bilimler gibi belli bir konu alanı yoktur.
- Metafizik (doğaüstü) konular içerir.
- Tarihsel süreç içerisinde farklı işlev ve amaçlar yüklenmiştir.
- Değişmez yapıda olmayıp sürekli değişkenlik gösterir.

- Felsefi bilgi en kapsamlı bilgi türüdür.

Bilim ve Felsefe Farkları

- Felsefe varlığı bir bütün olarak ele alırken bilim varlığı parçalara indirgeyerek ele alır.
- Felsefe birikerek yığılırken bilim yığılarak birikir.
- Bilimin konusu olgusal varlıklardır, felsefede konu sınırlaması yoktur.
- Bilimde yöntem olarak deney ve gözlem kullanılır, felsefede yöntem olarak akıl yürütme ve mantıktan yararlanılır, felsefenin malzemesi dil ve düşüncedir.
- Bilimler ispatlanmış doğrulara bağlı ilerlerken felsefe bir konu üzerine tutarlı bilgiler ortaya koyar.

Felsefi Düşüncenin Nitelikleri:

1- Öznel (Subjektif)

2- Akılcı (Rasyonel):

Thales (Tales), ilk defa her şeyin başlatıcısı olan ilk nedeni akla dayalı olarak sorgulamaya başlayan ilk filozoftur. Bu ilk nedeni “arkhe (ana madde) nedir?” sorusuyla araştırmıştır. Felsefe de bilim de evreni rasyonel düşünme ile açıklar.

3- Mantıksal (Tutarsal):

Bir faaliyet olarak felsefe sorular sormak, varsayımlara meydan okumak, gelenekselleşmiş fikirleri gözden geçirmek, kelimelerin anlamını ortaya çıkarmak, kanıtın değerini ölçüp biçmek ve argümanların mantığını incelemektir.

4- Eleştirel (Dogmatik değil)

5- Süreklilik

6- Bütüncül/ Sistemlilik (Kuşatıcı):

Sistemli bilgi, birbiriyle tutarlı ve bütüncül olma özelliği taşıyan bilgidir. Her felsefi sistem önce kavramlarına ilişkin belli tanımlar ortaya koyar. Daha sonra bu tanımlamalardan mantıksal sonuçlara ulaşılır. Bu bakımdan felsefi sistemlerde birbiriyle anlamca uygunluk içerisinde olmayan yani çelişen görüşlere yer yoktur.

7- Yığımlı İlerleme (Kümülatif):

Birikerek yığılmadır. Felsefi düşünce, filozofların ortak birikimi ile oluşur.

8- Kuşkucu/ Şüpheli (Septik)

9- Reflektif (Refleksif):

Filozof, yalnızca düşünmez. Düşünceleri üzerine de düşünür. Bu eylem düşünmeyi düşünmedir. Düşüncenin kendi üzerine yönelmesi, öze dönük bir eylemdir.

10- Evrensellik:

Felsefe tek bir ulus veya medeniyetin malı değildir. Bütün insanlığın katkıları ile oluşmuştur.

11- Hayret etme

Felsefenin İşlevi:

- Akılcı bir dünya görüşü oluşturmaya yardımcı olur.
- İnsani değerlerin oluşmasına katkı sağlar.
- Düşünce çeşitliliği yaratır.
- Bilimlerin sınırlı açıklamalarından yola çıkarak bütünlüklü bir bakış açısı oluşturur.
- Zihinsel uyukluğu ortadan kaldırarak eleştirel bir bilinç yaratır.

Filozof: Düşüncelerini tutarlılık içinde dile getiren ve bu düşüncelere dayalı felsefi sorular sorabilen kimsedir. Hayatı, insanı, evreni sorgulayan, kendi düşünceleriyle kavrayandır. Filozof, eleştirel düşünen ve özgün düşünceler, sorularla yeni bir bakış açısı geliştirebilen kişidir. Sürekli arayış içerisinde. Felsefe yapan kişilere ilk başta filozof yerine historia yapan (yola çıkan) kişiler denirmiş. Her filozof, farklı zaman ve kültürlerde, farklı amaç ve işlevler için felsefe yapmış dolayısıyla felsefeyi kendisine göre tanımlamıştır.

Mitos: Eski Yunan'da felsefi düşünceden önce insanlar yaşadıkları ve bilmek istedikleri şeyleri mitoslar yoluyla açıklıyordu. Mitoslar, milletlerin kültüründe yer alan olağanüstü olayların anlatıldığı efsanelerdir.

Logos: Doğru söz, konuşma, düşünce, akıl ve bilgi gibi anlamlara gelir. Bu kavramı ilk defa kullanan filozof Herakleitos (Hereklitos) olmuştur.

Praxis: Fikir-eylem birlikteliğidir.

Neden Antik Yunan?

- 1) Felsefe MÖ 6. yüzyılda Batı Anadolu'nun her iki kıtasında (İyonya ve Yunanistan) ortaya çıkmıştır. Felsefe etkinliğinin diğer medeniyetlerden daha çok Antik Yunan'da belirmesinin nedenlerinden biri "mitos"tan "logos"a geçiştir.
- 2) Demokrasi anlayışı
- 3) Ekonomik refah seviyesi
- 4) Liman ve ticaret şehri olması
- 5) Kültürel etkileşim (Bilgi aktarımı)

Felsefenin İşlevleri:**a) Bireysel İşlevleri:**

- 1) Kendini tanıyabilme ve böylelikle kişiyi huzurlu kılma
- 2) Kalıplaşmış yargılara bağımlı olmadan düşünebilme- Özgür düşünebilme
- 3) Farklı görüşlere hoşgörü ile yaklaşabilme
- 4) Olayları ve olguları akılsal olarak anlayabilme
- 5) Demokratik bilincin oluşması
- 6) Sorunları geçiştirmeden farklı açılardan görebilmek ve çözüm üretebilmek
- 7) Sabit fikirlerden koruyarak eleştirel düşünmeyi sağlaması

b) Toplumsal İşlevleri:

- 1) Bilgi toplumu olması
- 2) Toplumsal gruplar arasındaki önyargıların giderilmesi
- 3) Bilimsel toplum olabilme
- 4) Ortak kültür oluşturabilme

Felsefi Sorular:

Felsefi sorular hem olgulara hem de metafizik alana aittir. Felsefi sorular olguların düzenliliğini değil arkasındaki nedenleri sorgular. Felsefi sorular ilk nedenlere gitmeyi amaçlayan ve durum tespiti ötesinde var olan düzenin amaç ve yönelimini ortaya koyan sorulardır. “İyi nedir?” “Güzellik nedir?” “Bilginin kaynağı nedir?” “İnsan niçin erdemli yaşamalıdır?” “Varlığın özü nedir?” “Adalet nedir?” gibi. Felsefe bu sorulara yanıt bulmak için akla dayalı temellendirmeleri kullanır.

Filozof kendinden önceki soruların ve cevapların farkında olarak soru sorar. Soru, derinleşmeyi ve farklı yönlerden görmeyi sağlar. Bir konuya ilişkin sorular cevaplardan daha önemlidir çünkü her cevap yeni bir soruya dönüşür. “Nedir” (kavramları tekrardan inşa etme eylemi) ve “niçin” (amaç/ ereği sorgulama) soru kalıplarından yararlanır.

Sorular bizi giderek konunun özüne yaklaştırır. Bildikçe bilmediklerimizi fark ederiz. Bilmediklerimizi bilmek bizde yeni soruları ve düşünceleri ortaya çıkartır. Bu bir düşünsel döngü gibidir. Filozof soruları kendine soran kişidir. Böylece her soruda farklı bir bakış açısı ortaya koyar. Filozof soru sormaktan vazgeçmeden yeni sorular ve farklı düşünceler ortaya koymaya çalışır.

Felsefe Sorusunun Özellikleri:

- Günlük ihtiyaçların dışındadır.
- Kalıcıdır.
- Dil ile ortaya konur.
- Yanıtı düşünce ve dilden geçer.
- Refleksif düşünmenin ürünüdür.
- Öze ilişkindir.
- İdeal olanı anlamaya yöneliktir.
- Genel niteliktedir.

Bilimsel Soru:

Bilimin soruları olgulara, olgular arasındaki ilişkilerin düzenliliklerine ilişkindir. “Nasıl” (neden-sonuç ilişkisi) sorusu bir olgu hakkında sorulduğunda olgunun görünür özelliklerinin tasvirine yönelir. Doğa bilimleri çoğu zaman bu türden soruları cevaplama gayretindedir. Bilimsel sorular sınırlı bir gerçekliğin bilgisine ilişkindir. Bu anlamda somut bir durumu anlamaya yöneliktir. “Nasıl” sorusu görünürdeki gerçekliğin tasvirine yönelik iken felsefedeki “nedir” sorusu bu görünür gerçekliğin ötesine uzanmaktadır. “İnsanın canlı yapısı nasıldır?” “Dünya nasıl oluştu?” gibi.